

2. Prylipko T., Gonchar V., Kostash V. The effect of different selenium sources on productivity and carcass quality of pigs. Scientific achievements in agricultural engineering, agronomy and veterinary medicine. Polish Ukrainian cooperation Kraków, 2017. p. 35-43.
3. Галушко В.М., Серяков И.С. Витамини нового поколення в раціонах молодняка свиней. *Зоотехнія*. 2007, № 6. С. 25.
4. Ніцак І.Т. Виробництво і застосування преміксів. Київ : 2005. С. 272.
5. Рибалко В. П. Годівля і догляд за підсисною свиноматкою та поросятами-сисунами. *Ефективне птахівництво та тваринництво*. 2004. № 2. С. 20-24.
6. Кормовая добавка для супоросных маток и поросят. *Свиноводство*. 1997. № 1. С. 4-5.

Бабік Наталія
к.с.-г.н., докторант
Інститут розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН
Чубинське, Київська обл., Україна

ПРОДУКТИВНЕ ДОВГОЛІТТЯ КОРІВ МОЛОЧНИХ ПОРІД ЗАЛЕЖНО ВІД ОКРЕМИХ ОЗНАК У ПЕРВІСТОК

На сучасному етапі розвитку молочного скотарства актуальним напрямом є підвищення тривалості продуктивного використання молочної худоби, адже в умовах інтенсивної технології ведення молочного скотарства тварини вибувають зі стада раніше третьої лактації, що негативно позначається на рентабельності виробництва [4]. Тому селекція має бути спрямована на забезпечення тривалого використання корів у стадах. Відомо, що в Україні продуктивне довголіття корів за останні роки значно скоротилося. У племінних господарствах станом на 2016 рік серед тварин української чорно-рябої молочної породи цей показник становив у середньому 2,82, української червоно-рябої молочної – 2,88, української червоної молочної – 2,49 та голштинської – 2,25 лактації [1]. За таких обставин пошук шляхів підвищення продуктивного довголіття молочної худоби за непрямыми ознаками відбору, які дозволили б прогнозувати тривалість продуктивного використання худоби, має неабияку актуальність [3]. Тому, метою досліджень було вивчити вплив тривалості першої лактації та надою за цю ж лактацію у корів молочних порід на їх продуктивне довголіття.

Дослідження проведені на коровах голштинської (n=2902), української чорно-рябої молочної (n=14876) та української червоно-рябої молочної (n=2176) порід. Ретроспективний аналіз тривалості та ефективності довічного використання корів здійснювали за методикою Ю. П. Полупана [2].

Встановлено, що у середньому по вибірках тривалість першої лактації корів голштинської породи становила 404,5, української чорно-рябої молочної – 403,9 та української червоно-рябої молочної породи – 362,6 дня, а їх надій за першу лактацію

– 7324; 6317 та 6491 кг відповідно. Серед тварин голштинської породи найдовшою тривалістю життя (2147 днів), продуктивного використання (1246 днів) та лактування (1020 днів) відзначалися корови з тривалістю першої лактації 371-400 днів. Найвищі довічні надої (20000 кг), довічна кількість молочного жиру (724 кг), надій на один день життя (8,9 кг), продуктивного використання (16,8 кг) та лактування (19,6 кг) спостерігалися у корів з тривалістю зазначеного лактаційного періоду 336-370 днів. Кількість лактацій за життя (2,84) більшою була у корів з тривалістю першої лактації до 275 днів.

З поміж тварин української чорно-рябої молочної породи показники тривалості життя (2117 днів), продуктивного використання (1149 днів), лактування (1008 днів), довічних надоїв (15977 кг) та довічної кількості молочного жиру (584 кг) найвищими були у корів з тривалістю першої лактації 371-400 днів. У більшості випадків їх перевага за названими показниками над тваринами інших досліджуваних груп була вірогідною ($P < 0,05-0,001$). За надоєм на один день життя, продуктивного використання, лактування та за кількістю лактацій за життя закономірностей не встановлено.

Серед тварин української червоно-рябої молочної породи довшою тривалістю життя (2065 днів), продуктивного використання (1100 днів), лактування (962 дні) та більшою кількістю лактацій за життя (2,68) характеризувалися корови з тривалістю першої лактації 336-370 днів, а найвищими довічними надоями (17407 кг), довічною кількістю молочного жиру (679 кг), надоями на один день життя (8,6 кг), продуктивного використання (16,9 кг) та лактування (19,4 кг) – тварини з тривалістю зазначеного показника 371-400 днів. Тварини цих груп достовірно ($P < 0,01-0,001$) переважали за всіма названими показниками лише корів з тривалістю лактації до 305 днів.

У корів досліджуваних порід між тривалістю першої лактації та показниками їх продуктивного довголіття зв'язки були слабкими. Додатні коефіцієнти кореляції між тривалістю першої лактації та тривалістю лактування за життя ($r = 0,112-0,125$) і коефіцієнтом лактування ($r = 0,227-0,262$) та від'ємні коефіцієнти кореляції між тривалістю першої лактації та надоєм на один день лактування ($r = -0,171 - -0,077$) і кількістю лактацій за життя ($r = -0,220 - -0,111$) свідчать, що з подовженням тривалості першої лактації у корів тривалість лактування та коефіцієнт лактування збільшувалися, а надій на один день лактування та кількість лактацій за життя знижувалися.

Найсуттєвіший вплив тривалість першої лактації у корів чинила на тривалість їх лактування ($\eta_x^2 = 10,4-21,9\%$), кількість лактацій за життя ($\eta_x^2 = 10,8-23,1\%$), надій на один день лактування ($\eta_x^2 = 11,2-22,3\%$) та на коефіцієнт лактування ($\eta_x^2 = 14,3-27,7\%$). Сила впливу вищенаведеного чинника на решту показників продуктивного довголіття корів, залежно від породи, коливалася від 2,6 до 21,5 %.

Встановлено, що продуктивне довголіття корів молочних порід залежить також від рівня їх надою за першу лактацію. Первістки голштинської породи, надій яких за вказану лактацію не перевищував 5500 кг, використовувалися у стаді найдовше – 2,79 лактації. З підвищенням надою корів за першу лактацію понад 5500 кг тривалість їх життя, продуктивного використання та кількість лактацій за життя знижувалися, а довічна продуктивність (довічний надій.. зростала і максимального значення набула за надоїв первісток 8501-9500 кг. Надій тварин за першу лактацію понад 9500 кг

призводив до зниження показників їх довічної продуктивності.

У первісток української чорно-рябої молочної породи з надоем до 5500 кг спостерігалися найвищі показники тривалості життя (2152 дні), продуктивного використання (1185 дні) та кількості лактацій за життя (2,67). Підвищення їх продуктивності за вказану лактацію понад 5500 кг молока спричиняло майже у всіх випадках достовірне ($P < 0,05-0,001$) зменшення названих показників. Найвищими довічними надоями (24060 кг) характеризувалися корови з надоем за першу лактацію понад 10500 кг.

Подібна залежність показників тривалості та ефективності довічного використання корів від рівня їх надою за першу лактацію було відмічено і у тварин української червоно-рябої молочної породи. Найвищі показники тривалості життя (2020 днів), продуктивного використання (1083 дні) і кількості лактацій за життя (2,59) спостерігалися у корів з надоем за першу лактацію до 5500 кг, а найвищі довічні надої (20846 кг) – у тварин з надоем за першу лактацію понад 8500 кг.

Сила впливу надою корів за першу лактацію на показники їх продуктивного довголіття, залежно від породи, становила 21,8-26,6 %. Надій за вказану лактацію суттєвіше впливав на тривалість життя ($\eta_x^2 = 23,9-25,7 \%$), продуктивного використання ($\eta_x^2 = 23,8-25,5 \%$), лактування ($\eta_x^2 = 23,4-24,9 \%$) та кількість лактацій за життя ($\eta_x^2 = 24,0-25,1 \%$), ніж на показники їх довічної продуктивності. Зв'язки між надоем за першу лактацію і показниками продуктивного довголіття корів були незначними від'ємними, проте вірогідними.

Таким чином, кращими показниками продуктивного довголіття серед тварин голштинської та української червоно-рябої молочної порід характеризувалися корови з тривалістю першої лактації 336-400, а української чорно-рябої молочної породи – з тривалістю цієї лактації 371-400 днів. За надою корів вищенаведених порід за першу лактацію до 5500 кг спостерігалася подовження тривалості їх життя, продуктивного довголіття та збільшення кількості лактацій за життя, а за надою понад 8500 кг – підвищення довічної продуктивності.

Список використаних джерел

1. Башенко М. І., Гладій М. В., Мельник Ю. Ф., Єфіменко М. Я. та ін. Стан і перспективи розвитку молочного скотарства України. *Розведення і генетика тварин*. 2017. 54. С. 6-14.
2. Полупан Ю. П. Методика оцінки селекційної ефективності довічного використання корів молочних порід. *Методологія наукових досліджень з питань селекції, генетики та біотехнології у тваринництві : матеріали науково-теоретичної конференції* (Чубинське, 25 лютого 2010 року) / Київ : Аграрна наука, 2010. С. 93-95.
3. Полупан Ю. П., Рєзнікова Н. Л. Прогнозування тривалості та ефективності довічного використання молочної худоби. *Розведення і генетика тварин*. 2008. 42. С. 254-261.
4. Федорович В. В., Федорович Є. І., Бабік Н. П. Тривалість господарського використання та причини вибуття корів молочних і комбінованих порід. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2016. 5(29). С. 110-115.